

Áramvonalak

A Mátrai Erőmű az elavult energiatrix utolsó eleme

Megvásárolja a Mátrai Erőművet az állami MVM, de a legfrissebb bejelentések szerint 2030-ig be is zárja. A hatvanas években épült, a felszíni lignit tüzelésére alapozott erőmű esélytelen megfelelni az uniós környezetvédelmi előírásoknak, várható bezárása logikus következménye a magyar áramtermelés átstrukturálásának. A Nemzeti Energiastratégia szerint tíz év múlva 90 százalékban szén-dioxid-mentes lesz a hazai áramtermelés.

Mintha kicsit időben is visszautazna az, aki kitérőt tesz a 3-as főút Visonta vagy Detk felé induló leágazásain. A mátraaljai táj zöld fonalát ugyanúgy török meg az egykori Gagarin Hőerőmű betonkéményei, ahogy még a szocialista ipar korszakában láthatták az erre járók. A magyar áramtermelés 1969–1972 között átadott veteránja még füstjének pöfögésével is a magunk mögött hagyott rendszert idézi, noha a levegőszennyezése a többszörös környezetvédő beruházások eredményeként már töredéke a korábbiaknak. De a dolgok több évtizeden át tartó avulását a lelkiismeretes végrehajtott reformok is csak lassítani tudják. A WWF 2016-os, 257 szénerőműre kiterjedő vizsgálata szerint a Mátrai Erőmű a 27. legszennyezőbb egység az Európai Unióban. És bár a modernizálások eredményeként az erőmű hét blokkjából kettő gázzal működik, az elmúlt egy évtized energiaforradalmának eredményeként már a gáz is korszerűtlennek számít.

A miniszterelnök január elején nemzeti közí sajtótájékoztatóján jelentette be, hogy Magyarország 2030-ra kilencven százalékban szén-dioxid-mentessé teszi az áramtermelést, 2050-re pedig zéró környezet-

szennyezést céloz meg. Ebből következően kivezetik a rendszerből a Mátrai Erőmű lignitre épülő egységeit. Magyarország jelenlegi második legnagyobb erőműve, amely jellemzően a hazai energiatermelés ötödét biztosította az elmúlt években, 2030-tól vélhetően csak gáztüzelésű egységeit tarthatja majd meg, és természetesen a 2015-ben felavatott napelemparkot, amely rövid ideig a legnagyobb volt az országban (ezt 2018-ban már megvásárolta az MVM). Az erőmű ilyen mértékű átszervezését nyilvánvalóan csak saját tulajdonban tudja végrehajtani az állam. Ahogy öt évvel ezelőtt a Vértesi Erőmű leállítására is az állami MVM menedzselésében került sor.

A hazai erőművek sorsának alakulása látványosan tükrözi a magyar energiaipar elmúlt három évtizedének kihívásait. A rendszerváltozás időszakára a mélyművelésű szénbányák fokozatos kimerülése, és így költségszintjük növekedése miatt az áramtermelés egyre jelentősebb szereplőjévé váltak az orosz nyersanyagra alapozott gázerőművek. A nyolcvanas években átadott Paksi Atomerőmű mellett az utóbbiak váltak a hazai áramtermelés fő ellátóivá,

a rendszerváltozás után előbbi negyven, utóbbiak együttesen harmincöt százalékot biztosítva. Az ezredfordulóhoz közeledve a távfűtéssel kapcsolt villamosenergia-termelés ösztönzése további vonzerőt jelentett a gázerőművek felé. A nagyipari típusú áramtermelés akkoriban még annyira vonzó volt, hogy a szocialisták 1995-ben végrehajtott energiaprivatizációjában nemcsak a szolgáltatókat adták el kivétel nélkül külföldi kézbe, de az erőművek döntő hányadára is találtak jelentkezőt. A vevők a német EON, a szintén német RWE és a francia EDF köréből kerültek ki. Ezután bő évtizedre befagyott a magyar energiaipar szerkezete. Bár az uniós normák szigorodásával a tulajdonosok hajtottak végre korszerűsítéseket és környezetvédelmi beruházásokat, alapvetően magas profit, jelentős tőkeáramlás és az úttörő technikák áttörésének elmaradása jellemezte az ágazatot.

Az energiaipar szocialista időkből megörökölt és privatizációval terhelt szerkezetén az uniós hálózatok összekötése, és az ebből adódó piacnyitás ütötte az első léket. 2010-re a magyarországi áramfelhasználás tizenkét százaléka már importból származott. Az elmúlt egy évtizedben pedig rendkívül sokszínűen változott rendszer. Tavalyelőtt például már a Magyarországon felhasznált áram közel harmada származott importból, aminek kapcsán bizonyos elemzők már túlzott külföldi függésről kezdenek beszélni. Ennél azonban lényegesebb, hogy húsz év után a magyar állam kiszorította az energiaipar nagy részéből a külföldi tulajdonosokat. A Mátrai Erőművet például 2018-ban a német RWE-től a Mészáros Lőrinc nevével fémjelzett Opus Global vásárolta meg, tőlük kerül most az állami MVM tulajdonába. Korábban a szocialista kormányok az ener-

gia-nagykereskedő MVM-et is megpróbálták kiárúsítani, ám ezek a próbálkozások kudarcba fulladtak, mivel az állami társaságot veszteséges működésre kényszerítették, hogy ezzel legalább némileg kompenzálják a külföldre privatizált termelő-, illetve szolgáltatászektorok magas nyereségrátáját. A polgári kormány az MVM szerepén is változtatott, stratégiai vállalattá formálva, amely kulcsszerepet kap a nemzeti energia-politika formálásában. Ennek keretében az MVM lett a tulajdonosa a háztartásoknak szolgáltató Nemzeti Közművek Zrt.-nek, amelybe néhány év alatt beolvadtak a külföldiektől visszaszerzett gázszolgáltatók, de részben elektromos szolgáltató is.

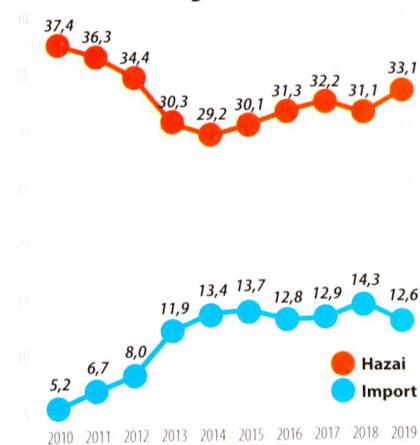
Szintén az MVM a tulajdonosa a Paksi Atomerőműnek is, amely új blokkjai építéséről 2009-ben határozott az Országgyűlés, majd 2014-ben a kormány. 2027-28 körül, amikor a jelenlegi tervek szerint a

beruházás elkészül, és néhány évig még a régi blokkok is működni fognak, az ország energiaszükségletének negyötödét a levegőtiszta atomenergia biztosíthatja majd. A néhány hete nyilvánosságra hozott Nemzeti Energiastratégia pedig kimondja: 2030-ra a magyarországi energiatermelés kilencven százalékának szén-dioxid-mentesnek kell lennie, 2050-re pedig hazánkban el kell érnie a klímasemleges állapotot. Emellett cél az is, hogy 2040-re húsz százalék alá csökkenjen az importáram aránya.

Az elmúlt évek folyamatainak eredményeként már most is rendkívül sokat változott a magyar energiamix. Bár a hazai termelésű áram közel negyedét még mindig földgázos erőművek, tizenöt százalékát pedig a széntüzelés (vagyis döntően a Mátrai Erőmű) adja, a környezetbarát atomenergia ötvenegy százalékával meghatározó, és már

a megújuló energiaforrások is tizenegy százalékot képviselnek. Utóbbi aránya 2000-ben még kevesebb mint egy, 2010-ben hét százalék volt. További előretörésüket az is valószínűsíti, hogy 2030 körül jár le a legtöbb magyarországi gáz- vagy szénerőmű működési engedélye. Közülük a mátraikat, mint bejelentették, már biztosan nem fogják meghosszabbítani. ■

Energiafelhasználás (TWh)

A hazai villamos-energiatermelés megoszlása (százalék)

